

Spis treści

Wykaz skrótów	XI
Wykaz literatury	XVII
Wykaz orzeczeń	LI
Wprowadzenie	1
§ 1. Problematyka i założenia badawcze	1
§ 2. Cele badawcze	9
§ 3. Hipotezy	13
§ 4. Metoda badawcza	16
§ 5. Ustalenia terminologiczne	17

Część I. Zagadnienia wprowadzające

Rozdział I. Dobra prawne a funkcja ochronna prawa karnego	41
§ 1. Wstęp	41
§ 2. Norma prawna i jej znaczenie w prawie karnym	43
§ 3. Dobro prawne jako przesłanka kryminalizacji	54
I. Charakter i funkcja dobra prawnego	55
II. Relacja między normą prawną a dobrem prawnym	61
III. Karnoprawna ochrona dóbr prawnych	65
IV. Usytuowanie dobra prawnego w strukturze przestępstwa	72
§ 4. Podsumowanie	73
Rozdział II. Charakterystyka zasady <i>nullum crimen, nulla poena sine lege</i> ...	75
§ 1. Wstęp	75
§ 2. Ogólny charakter i miejsce unormowania zasady <i>nullum crimen, nulla poena sine lege</i>	75
I. Prawo krajowe	80
II. Prawo międzynarodowe	82
III. Prawo państw obcych	84
§ 3. Dwutorowość i dwukierunkowość zasady <i>nullum crimen, nulla poena sine lege</i>	88
I. Charakter konstytucyjny i uniwersalny	88
II. Charakter ustawowy	93
III. Przyczyny dwutorowości i dwukierunkowości	94
IV. Funkcje dwutorowości i dwukierunkowości	96

§ 4. Podsumowanie	97
Rozdział III. Zarys rozwoju zasady <i>nullum crimen, nulla poena sine lege</i> z uwzględnieniem zasad szczegółowych	
§ 1. Wstęp	101
I. Rozwój w prawie państwowym	103
1. Wybrane kodyfikacje europejskie i amerykańskie	103
a. Koncepcje epoki Oświecenia	103
b. Kodyfikacje francuskie i amerykańskie w XVIII w.	105
c. Koncepcje w niemieckiej dogmatyce i prawie w XIX w.	107
2. Kodyfikacje polskie	108
II. Rozwój w prawie karnym	111
1. Wybrane kodyfikacje europejskie	111
a. Pierwsze kodyfikacje karne	111
b. Kodyfikacje epoki absolutyzmu oświeconego	113
c. Kodeks karny Napoleona	114
d. Koncepcje w niemieckiej dogmatyce i prawie w XIX w.	115
2. Kodyfikacje polskie	117
§ 2. Postulat wyłączności ustawy w prawie karnym	119
I. Wybrane kodyfikacje europejskie i amerykańskie	120
II. Kodyfikacje polskie	124
§ 3. Postulat określoności opisu czynu oraz kary w prawie karnym	126
I. Wybrane kodyfikacje europejskie i amerykańskie	126
II. Kodyfikacje polskie	130
§ 4. Zakaz retroaktywności prawa karnego	131
I. Wybrane kodyfikacje europejskie i amerykańskie	131
II. Kodyfikacje polskie	136
§ 5. Zakaz analogii i wykładni rozszerzającej w prawie karnym	137
I. Wybrane kodyfikacje europejskie i amerykańskie	137
II. Kodyfikacje polskie	140
§ 6. Podsumowanie	140
Część II. Ustawowa wyłączność w prawie karnym	
Rozdział I. Zasadnicza treść zasady wyłączności w prawie karnym	
§ 1. Wstęp	145
§ 2. Pojęcie ustawy	148
I. Znaczenie ogólne	149
II. Znaczenie w prawie i naukach prawnych	149

§ 3. Podsumowanie	153
Rozdział II. Wymóg wyłączności ustawy w prawie karnym a źródła prawa rangi ponadustawowej	157
§ 1. Wstęp	157
§ 2. Konstytucja	157
§ 3. Ratyfikowana umowa międzynarodowa, akt prawny organizacji międzynarodowej	159
§ 4. Klauzula prawa międzynarodowego	167
§ 5. Podsumowanie	171
Rozdział III. Wymóg wyłączności ustawy w prawie karnym a stopień jej kompletności – problematyka przepisów blankietowych (źródła prawa rangi podustawowej)	175
§ 1. Wstęp	175
§ 2. Przepisy blankietowe w prawie karnym	178
I. Uwagi wprowadzające	178
1. Przyczyny stanowienia przepisów blankietowych	179
2. Cele i istota przepisów blankietowych	181
II. Typologia przepisów niekompletnych	183
1. Przepis odsyłający a przepis blankietowy	185
2. Rodzaje przepisów blankietowych	197
3. Dyspozycja blankietowa a inne kategorie dyspozycji	204
a. Dyspozycja blankietowa a dyspozycja zawierająca klauzule normatywne	205
b. Dyspozycja blankietowa a dyspozycja zawierająca odesłania pozasystemowe	210
III. Przepis blankietowy czy norma blankietowa?	219
IV. Uwagi końcowe	223
§ 3. Dopuszczalność stanowienia przepisów blankietowych w prawie karnym	225
I. Stanowienie przepisów blankietowych w prawie karnym – analiza poglądów w orzecznictwie i doktrynie	227
II. Dopuszczalność stanowienia przepisów blankietowych w prawie karnym <i>de lege lata</i>	232
§ 4. Przepisy wypełniające dyspozycję blankietową w prawie karnym	240
I. Rodzaje przepisów odwołania	243
1. Odwołanie do innych ustaw	245
2. Odwołanie do aktów rangi ponadustawowej	246
3. Odwołanie do aktów rangi podustawowej	249
a. Umowy międzynarodowe ratyfikowane w trybie zwykłym	250

b. Rozporządzenia	256
c. Akty prawa miejscowego	262
d. Akty prawa wewnętrznego	270
4. Podsumowanie	273
II. Przedmiot normowania przepisów odwołania	276
§ 5. Podsumowanie	285
Rozdział IV. Zasadność wymogu wyłączności ustawy w prawie karnym	287
§ 1. Wstęp	287
§ 2. Zasada trójpodziału władzy	287
I. Rola organów ustawodawczych	291
II. Rola organów stanowiących akty rangi podustawowej i organów sądowniczych	292
§ 3. Zasada pewności prawa	302
§ 4. Inne względy przemawiające za zasadnością wymogu wyłączności ustawy w prawie karnym	304
I. Względy polityczno-kryminalne oraz polityczne	305
II. Znaczna ingerencja w podstawowe prawa i wolności	307
III. Zasada winy	309
§ 5. Znaczenie prawa zwyczajowego	312
§ 6. Podsumowanie	315
Część III. Określoność w prawie karnym	
Rozdział I. Zasadnicza treść zasady określoności w prawie karnym	319
§ 1. Wstęp	319
§ 2. Określoność prawa	329
I. Pojęcie określoności prawa	329
1. Określoność prawa w ujęciu ogólnym	329
2. Określoność w prawie karnym (typizacja)	331
II. Przyczyny i cele typizacji	336
III. Funkcje typizacji	338
§ 3. Podsumowanie	341
Rozdział II. Zakres wymogu określoności w prawie karnym	343
§ 1. Wstęp	343
§ 2. Wymóg określoności prawa – analiza poglądów w orzecznictwie i doktrynie	349
§ 3. Zakres wymogu określoności w prawie karnym <i>de lege lata</i>	360
§ 4. Podsumowanie	362
Rozdział III. Realizacja wymogu określoności w prawie karnym (kryteria oceny określoności)	371

§ 1. Wstęp	371
§ 2. Legislacyjna (formalna) poprawność	376
I. Zasady językowe i logiczne	378
II. Zasady techniki prawodawczej	381
III. Legislacyjna poprawność przepisów prawa karnego	388
§ 3. Precyzyjność	390
§ 4. Jasność	393
§ 5. Podsumowanie	396
Rozdział IV. Szczególne problemy w sferze funkcji gwarancyjnej wymogu określoności w prawie karnym	399
§ 1. Wstęp	399
§ 2. Stopniowalność określoności w prawie karnym	400
I. Stopień określoności opisu znamion typu czynu zabronionego	402
II. Stopień określoności opisu zagrożenia ustawowego	404
§ 3. Naruszenie wymogu określoności w prawie karnym	405
I. Uwagi wprowadzające	407
1. Ustalenia terminologiczne	407
2. Przyczyny stanowienia niedookreślonych przepisów karnych	410
II. Desygnaty niedookreśloności zakresowej (nieostrości) w prawie karnym	412
1. Znamiona deskryptywne	412
2. Znamiona normatywne	414
3. Odwołania blankietowe	417
III. Wybrane kluczowe sposoby zapewniania określoności w prawie karnym	420
1. Definicje legalne	421
2. Redakcja dyspozycji przepisu karnego	425
3. Określoność odesłań pozasystemowych	429
4. Ustalenia <i>in casu</i> („prawotwórcza” rola organów stosujących prawo)	439
§ 4. Podsumowanie	444
Wnioski końcowe	449
Indeks rzeczowy	477